Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 4. 12. 2014, sp. zn. Tpjn 300/2014, ECLI:CZ:NS:2014:TPJN.300.2014.1

Číslo: 1/2015

Právní věta:

Neoprávněným vypěstováním rostliny konopí [§ 24 odst. 1 písm. a) zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách, ve znění pozdějších předpisů], která je sama o sobě omamnou látkou ve smyslu přílohy č. 3 (seznamu č. 3 omamných látek) k nařízení vlády č. 463/2013 Sb., může pachatel s ohledem na množství vypěstovaných rostlin, způsob jejich pěstování a na další okolnosti naplnit zákonné znaky trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1 tr. zákoníku spočívající v tom, že „jinému opatří“ nebo „pro jiného přechovává“ omamnou látku.

Samotné neoprávněné pěstování rostliny konopí nelze ztotožňovat s pojmem „výroba“ omamné nebo psychotropní látky ve smyslu § 283 odst. 1 tr. zákoníku (viz rozhodnutí pod č. 18/2007 Sb. rozh. tr.). O výrobu, resp. některou její fázi, by mohlo jít pouze v případech, pokud by rostlina konopí byla sklizena a následně došlo k jejímu neoprávněnému zpracování v procesu, v němž by jako vstupní komponent byla dále upravována, a to buď do stavu způsobilého již ke spotřebě (marihuana), anebo k získání psychotropní látky tetrahydrokanabinolu (THC). To platí i tehdy, jestliže pachatel uskutečnil takovou výrobu pro vlastní potřebu a za tím účelem si opatřil nebo přechovával rostliny konopí; v tomto případě samotné opatření nebo přechovávání rostlin konopí je již pokusem trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 21 odst. 1 a § 283 odst. 1 tr. zákoníku, a nikoli jen přípravou ve smyslu § 20 odst. 1 tr. zákoníku.

Neoprávněné vypěstování rostlin konopí nebo jejich přechovávání pro vlastní potřebu v množství větším než malém může být trestným činem přechovávání omamné nebo psychotropní látky a jedu podle § 284 odst. 1 tr. zákoníku nebo nedovoleného pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku podle § 285 odst. 1 tr. zákoníku jen tehdy, pokud pachatel dále nepoužije vypěstované rostliny k výrobě ve výše uvedeném smyslu nebo jestliže s ohledem na množství vypěstovaných rostlin, způsob jejich pěstování a na další okolnosti nelze dovodit, že je opatřil nebo přechovával pro jiného.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 04.12.2014

Spisová značka: Tpjn 300/2014

Číslo rozhodnutí: 1

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Stanovisko

Hesla: Nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy, Nedovolené pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku, Pokus trestného činu,

Přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu, Příprava k trestnému činu

Předpisy: §80 Zákona č. 141/1961 Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Stanovisko
trestního kolegia Nejvyššího soudu

k otázce trestněprávního posouzení jednání spočívajícího v neoprávněném pěstování rostliny konopí za účelem její další distribuce včetně otázky, kdy má takovéto jednání charakter přípravy, eventuálně pokusu trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 20 odst. 1, resp. § 21 odst. 1 a § 283 tr. zákoníku, a k výkladu znaku „pro vlastní potřebu“ u trestných činů přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu podle § 284 tr. zákoníku a nedovoleného pěstování rostlin obsahujících omamnou a psychotropní látku podle § 285 tr. zákoníku.

Trestní kolegium Nejvyššího soudu k návrhu svého předsedy zaujalo dne 4. 12. 2014 podle § 14 odst. 3 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o soudech a soudcích“), a podle čl. 32 jednacího řádu Nejvyššího soudu k rozhodovací činnosti soudů toto

s t a n o v i s k o :

Neoprávněným vypěstováním rostliny konopí [§ 24 odst. 1 písm. a) zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách, ve znění pozdějších předpisů], která je sama o sobě omamnou látkou ve smyslu přílohy č. 3 (seznamu č. 3 omamných látek) k nařízení vlády č. 463/2013 Sb., může pachatel s ohledem na množství vypěstovaných rostlin, způsob jejich pěstování a na další okolnosti naplnit zákonné znaky trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1 tr. zákoníku spočívající v tom, že „jinému opatří“ nebo „pro jiného přechovává“ omamnou látku.

Samotné neoprávněné pěstování rostliny konopí nelze ztotožňovat s pojmem „výroba“ omamné nebo psychotropní látky ve smyslu § 283 odst. 1 tr. zákoníku (viz rozhodnutí pod č. 18/2007 Sb. rozh. tr.). O výrobu, resp. některou její fázi, by mohlo jít pouze v případech, pokud by rostlina konopí byla sklizena a následně došlo k jejímu neoprávněnému zpracování v procesu, v němž by jako vstupní komponent byla dále upravována, a to buď do stavu způsobilého již ke spotřebě (marihuana), anebo k získání psychotropní látky tetrahydrokanabinolu (THC). To platí i tehdy, jestliže pachatel uskutečnil takovou výrobu pro vlastní potřebu a za tím účelem si opatřil nebo přechovával rostliny konopí; v tomto případě samotné opatření nebo přechovávání rostlin konopí je již pokusem trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 21 odst. 1 a § 283 odst. 1 tr. zákoníku, a nikoli jen přípravou ve smyslu § 20 odst. 1 tr. zákoníku.

Neoprávněné vypěstování rostlin konopí nebo jejich přechovávání pro vlastní potřebu v množství větším než malém může být trestným činem přechovávání omamné nebo psychotropní látky a jedu podle § 284 odst. 1 tr. zákoníku nebo nedovoleného pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku podle § 285 odst. 1 tr. zákoníku jen tehdy, pokud pachatel dále nepoužije vypěstované rostliny k výrobě ve výše uvedeném smyslu nebo jestliže s ohledem na množství vypěstovaných rostlin, způsob jejich pěstování a na další okolnosti nelze dovodit, že je opatřil nebo přechovával pro jiného.

O d ů v o d n ě n í :

Předseda trestního kolegia Nejvyššího soudu navrhl tomuto kolegiu zaujetí stanoviska ke shora uvedeným otázkám, a to z podnětu nejvyššího státního zástupce zaslaného předsedkyni Nejvyššího soudu. Nejvyšší státní zástupce ve svém podnětu poukázal na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 8. 2013, sp. zn. 7 Tdo 768/2013, v němž dospěl senát rozhodující v této trestní věci v souvislosti s uvažovaným posouzením jednání obviněného jako přípravy k trestnému činu neoprávněné výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy nebo jeho pokusu podle § 20 odst. 1 nebo § 21 odst. 1 tr. zákoníku a § 283 tr. zákoníku k následujícím závěrům:

> a) jednání obviněného spočívající v neoprávněném pěstování rostliny konopí za účelem její další distribuce bylo vzdáleno od dokonání trestného činu natolik, že nesměřovalo k jeho dokonání bezprostředně, ale záleželo jen ve vytváření podmínek pro spáchání trestného činu,
>
> b) pokud obviněný hodlal uskutečnit další zpracování konopí sám, lze uvažovat o tom, že rostlinu konopí neoprávněně pěstoval nebo přechovával „pro vlastní potřebu“ ve smyslu § 284 odst. 1 tr. zákoníku, resp. § 285 odst. 1 tr. zákoníku, přičemž není vyloučeno, aby „vlastní potřebou“ obviněného byla i zamýšlená nelegální výroba drogy, která má být výsledkem dalšího zpracování rostliny konopí.

Podle názoru nejvyššího státního zástupce ovšem z dostupné judikatury Nejvyššího soudu a z poznatků Nejvyššího státního zastupitelství vyplývá, že obvyklá rozhodovací praxe v těchto věcech je oproti citovanému rozhodnutí jiná, resp. ustálený výklad je opačný. Na podporu tohoto konstatování předložil nejvyšší státní zástupce obsáhlý rozbor posuzované problematiky s poukazem na konkrétní rozhodnutí Nejvyššího soudu, která jsou podrobněji zmíněna níže v odůvodnění tohoto stanoviska.

Jak dále nejvyšší státní zástupce zdůraznil, zobecnění závěrů senátu 7 Tdo Nejvyššího soudu ve shora uvedeném rozhodnutí by mohlo vést k tomu, že případy výroby, resp. zpracování konopí do podoby způsobilé k užívání jako tzv. marihuana budou v podstatě vyloučeny z dosahu ustanovení § 283 tr. zákoníku, což ale zjevně nebylo úmyslem zákonodárce. Ten prostřednictvím privilegovaných skutkových podstat podle § 284 a § 285 tr. zákoníku jenom zmírňuje trestní postih pěstování rostlin konopí a držení konopných látek pro vlastní potřebu, tedy pro individuální použití pachatelem. K závěru, že jednání obviněného se nedostalo do stadia pokusu, nejvyšší státní zástupce poukázal na to, že obviněný v dané trestní věci již evidentně nedovoleně nakládal s omamnou látkou v podobě rostliny konopí a částečně i s psychotropní látkou v podobě tetrahydrokanabinolu, obsaženého v rostlinné sušině.

Nelze proto tvrdit, že by takové jednání bylo pouze opatřováním prostředků, neboť tímto jednáním pachatel přinejmenším započal naplňovat znaky trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1 tr. zákoníku, resp. jednání pachatele bezprostředně směřovalo k takové výrobě.

Nejvyšší státní zástupce k tomu připomněl, že v posuzované otázce existují v současnosti dva přístupy Nejvyššího soudu, které si nekonkurují, ale spíše se doplňují, třebaže lze u nich vysledovat dílčí odlišnosti ve skutkových okolnostech. První přístup je postaven na tom, že pěstování rostliny konopí (nejde-li o pěstování pro vlastní potřebu, k čemuž se vztahuje privilegovaná skutková podstata) se považuje z právního hlediska buď za přípravu nedovolené výroby, popřípadě za pokus nedovolené výroby. Úskalím přístupu, který v podobném jednání spatřuje přípravu, je nezahrnutí trestnosti pěstování konopí určeného pro další distribuci v základní skutkové podstatě. Ve smyslu § 20 odst. 1 tr. zákoníku je totiž příprava trestná jen ve vztahu k zvlášť závažnému zločinu, nikoli k přečinu. Druhý přístup poskytuje východisko i v tomto směru, protože pěstování konopí pro účely jeho další distribuce považuje za dokonaný trestný čin podle § 283 odst. 1 tr. zákoníku, a to ve

variantě objektivní stránky spočívající v „přechovávání pro jiného“, případně v „jiném opatření jinému“.

Závěry v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 8. 2013, sp. zn. 7 Tdo 768/2013, ovšem podle nejvyššího státního zástupce nerespektují ani jeden z naznačených přístupů. Úvahy o tom, že pěstování rostliny konopí nemůže být přípravou k trestnému činu, nejsou v uvedeném rozhodnutí nijak blíže vyloženy. Ve světle níže citované judikatury Nejvyššího soudu pak považuje nejvyšší státní zástupce za nesprávný závěr, že se na obdobné jednání pachatelů vztahují ustanovení § 284 a § 285 tr. zákoníku, kde jde o předčasně dokonané trestné činy. O předčasně dokonané trestné činy se zde však nejedná, na rozdíl od ustanovení § 286 tr. zákoníku, u něhož je příprava povýšena na dokonaný trestný čin. Naopak je třeba zohlednit existenci zmíněných privilegovaných skutkových podstat, jejichž objekt je dílčím způsobem odlišný. Hraniční kritérium nespočívá ve faktickém stadiu trestného činu, nýbrž ve způsobu zasažení tohoto objektu, tj. zda jde o zásah do objektu ve vztahu k dalším osobám (§ 283 tr. zákoníku), nebo ve vztahu jen k pachateli a jeho potřebám (§ 284 a § 285 tr. zákoníku).

Nejvyšší státní zástupce proto ve svém podnětu uzavřel, že jednotlivé senáty Nejvyššího soudu nahlížejí na uvedený problém identicky, rozhodovací praxe je ustálená a naopak shora citované usnesení senátu 7 Tdo je určitým odchýlením se od této praxe. Podle názoru nejvyššího státního zástupce není důvod ke změně dosavadního ustáleného výkladu, argumentace jednotlivých senátů Nejvyššího soudu je přesvědčivá, logická a odůvodněná. Ačkoli se zmíněná odchylka od stávající rozhodovací praxe netýká více senátů či většího množství rozhodnutí, považuje nejvyšší státní zástupce za potřebné se jí přece jen zabývat, a to vzhledem k celospolečenskému zájmu na jednotném stanovení rozsahu kriminalizace drogových deliktů a předvídatelnosti uskutečňování trestní politiky v této oblasti.

Trestní kolegium Nejvyššího soudu si před zaujetím stanoviska vyžádalo k jeho návrhu (jehož právní věty byly shodné jako shora uvedené) podle § 21 odst. 3 zákona o soudech a soudcích vyjádření od ministra spravedlnosti, ministra vnitra, nejvyššího státního zástupce, předsedů vrchních soudů a krajských soudů, dále od kateder trestního práva právnických fakult univerzit v Praze, v Brně, v Plzni a v Olomouci, od Institutu pro kriminologii a sociální prevenci, Ústavu státu a práva Akademie věd České republiky, České advokátní komory a veřejné ochránkyně práv.

Z těchto orgánů a institucí se k návrhu stanoviska blíže vyjádřilo Nejvyšší státní zastupitelství, Ministerstvo spravedlnosti, Krajský soud v Plzni a Institut pro kriminologii a sociální prevenci, příslušní představitelé ostatních pak sdělili, že k návrhu nemají žádné připomínky nebo že s ním souhlasí; v případě soudů byl tlumočen takový názor soudců trestních úseků. Nejvyšší státní zastupitelství vyjádřilo souhlas s návrhem stanoviska a doporučilo jen některé dílčí formulační změny v jeho právních větách a dopracování úvah o pokusu trestného činu podle § 21 odst. 1 a § 283 odst. 1 tr. zákoníku. Ministerstvo spravedlnosti rovněž nemělo žádné věcné připomínky, jen upozornilo na důsledné rozlišování pojmů „výroba“ a „pěstování“ a na nutnost jejich výkladu v souladu s ustanoveními trestního zákoníku týkajícími se skutkových podstat trestných činů nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy a nedovoleného pěstování rostlin a hub obsahujících omamnou nebo psychotropní látku. Krajský soud v Plzni sdělil, že sice jeho soudci zařazení na trestním úseku nemají žádné připomínky k návrhu stanoviska, ale k tomuto vyjádření byl připojen rozsudek téhož soudu ze dne 30. 4. 2014, sp. zn. 8 To 34/2014, který se zabývá stejnou problematikou. Nejobsáhlejší vyjádření pak zaslal Institut pro kriminologii a sociální prevenci (dále též jen „Institut“), který sice v zásadě souhlasí s právními závěry v návrhu stanoviska, pokud jde o to, kdy neoprávněným vypěstováním rostlin konopí či jejich přechováváním mohou být naplněny znaky trestného činu podle § 283 tr. zákoníku na straně jedné a podle § 284 či § 285 tr. zákoníku na straně druhé. Institut pak poukázal na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 10. 2009, sp. zn. 4 Tdo 917/2009, a podrobně uvedl důvody, proč nepokládá za správné závěry vyjádřené v dřívější

judikatuře (míněno je zde rozhodnutí publikované pod č. 18/2007 Sb. rozh. tr.). Podle názoru Institutu totiž z definic obsažených v Jednotné úmluvě o omamných látkách i v Úmluvě o psychotropních látkách vyplývá, že výrobou je jen proces, na jehož konci vznikne nová (jiná) omamná nebo psychotropní látka. Přitom vypěstováním rostliny konopí, které samo o sobě není výrobou, vznikne omamná látka konopí. Jak dále Institut zdůraznil, ani marihuana jako výsledný produkt sklizení, sušení a nadrcení rostliny konopí není omamnou látkou odlišnou od konopí, ale jedná se o tutéž omamnou látku pouze v jiné formě. Proto podle názoru Institutu proces, v němž je rostlina konopí sklizena, usušena a připravena k užití ve formě marihuany, nelze považovat za výrobu omamné nebo psychotropní látky ve smyslu § 283 tr. zákoníku. Totéž dovozuje Institut v případě, když je z rostliny konopí získána konopná pryskyřice za účelem užití jako hašiš. Z toho Institut učinil následující závěry:

> – neoprávněné pěstování rostlin konopí ve větším než malém množství pro vlastní potřebu (resp. nenasvědčují-li zjištěné okolnosti, že je pachatel pěstuje za účelem další distribuce) by mělo být kvalifikováno jako trestný čin podle § 285 tr. zákoníku,
>
> – následné neoprávněné přechovávání sklizených rostlin konopí (tj. omamné látky konopí) ve větším než malém množství pro vlastní potřebu (resp. nenasvědčují-li zjištěné okolnosti, že pachatel přechovává omamnou látku konopí za účelem její další distribuce) by mělo být kvalifikováno jako trestný čin podle § 284 tr. zákoníku,
>
> – případy, když zjištěné okolnosti nasvědčují tomu, že pachatel pěstuje rostliny konopí či sklizené je přechovává za účelem další distribuce, by bez ohledu na množství pěstovaných rostlin či přechovávané omamné látky konopí měly být kvalifikovány jako trestný čin podle § 283 tr. zákoníku, neboť se jedná o situace, kdy pachatel omamnou látku „jinak opatří jinému“, resp. „přechovává pro jiného“.

Poté, po zvážení všech výše citovaných vyjádření a v nich uvedených argumentů, zaujalo trestní kolegium Nejvyššího soudu podle § 14 odst. 3 zákona o soudech a soudcích a podle čl. 32 jednacího řádu Nejvyššího soudu shora uvedené stanovisko, a to na základě následujících úvah.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 8. 2013, sp. zn. 7 Tdo 768/2013, které bylo podnětem k návrhu na zaujetí tohoto stanoviska, se týká věci, v níž byl právně posuzován skutek spočívající v tom, že obviněný od přesně nezjištěné doby do 30. 11. 2011 v bytě a v kancelářských prostorách bez oprávnění pěstoval za účelem další distribuce rostlinu konopí setého (Cannabis sativa). Přitom šlo celkem o 112 těchto rostlin výšky 10 až 20 cm a celkové hmotnosti 45,9 gramů, 105 drobných rostlin celkové hmotnosti 43,8 gramů, 330 drobných rostlinek hmotnosti 27,3 gramů a další drobné rostlinky hmotnosti 150,5 gramů s tím, že ve výroku o vině bylo u každé z těchto položek specifikováno, v jakém množství byl obsažen tetrahydrokanabinol (dále též jen „THC“). Obviněný přechovával také různý suchý rostlinný materiál hmotnosti 218,3 gramů, 78 gramů a 344,4 gramů a navíc i 18,7 gramů rostlinné drti, přičemž ve výroku o vině byl i u každé z těchto položek uveden obsah THC. Součástí výroku o vině byl také odkaz na to, že konopí (marihuana) je omamná látka zařazená do seznamu IV podle Jednotné úmluvy o omamných látkách (příloha č. 3 zákona č. 167/1998 Sb., ve znění pozdějších předpisů) a že THC je psychotropní látka zařazená do seznamu II podle Úmluvy o psychotropních látkách (příloha č. 5 zákona č. 167/1998 Sb., ve znění pozdějších předpisů). >1< Ohledně možnosti posoudit toto jednání obviněného jako přípravu k trestnému činu neoprávněné výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy nebo jako jeho pokus podle § 20 odst. 1 nebo § 21 odst. 1 tr. zákoníku a § 283 tr. zákoníku byly ve shora citovaném usnesení Nejvyššího soudu učiněny mimo jiné tyto závěry:

> a) jednání obviněného spočívající v neoprávněném pěstování rostliny konopí za účelem její další distribuce bylo vzdáleno od dokonání trestného činu natolik, že nesměřovalo k jeho

dokonání bezprostředně, ale záleželo jen ve vytváření podmínek pro jeho spáchání,

b) jestliže obviněný hodlal uskutečnit další zpracování konopí sám, lze uvažovat o tom, že rostlinu konopí neoprávněně pěstoval nebo přechovával „pro vlastní potřebu“ ve smyslu § 284 odst. 1 tr. zákoníku, resp. § 285 odst. 1 tr. zákoníku, přičemž není vyloučeno, aby „vlastní potřebou“ obviněného byla i zamýšlená nelegální výroba drogy, která má být výsledkem dalšího zpracování rostliny konopí.

Pokud jde o závěry jednotlivých rozhodnutí, na něž poukázal nejvyšší státní zástupce ve svém podnětu k zaujetí tohoto stanoviska, lze z nich připomenout tyto skutečnosti.

K otázce uvedené výše pod písm. a) je třeba zmínit především rozhodnutí publikované pod č. 18/2007 Sb. rozh. tr., v němž se mimo jiné uvádí: „Samotné pěstování rostliny konopí (rod Cannabis), kterou zvláštní zákon považuje za omamnou látku ve smyslu § 195 odst. 1 tr. zák. (nyní ve smyslu 289 odst. 1 tr. zákoníku), nelze zároveň ztotožňovat s pojmem „výroba“ omamné nebo psychotropní látky podle § 187 tr. zák. (nyní podle § 283 tr. zákoníku). O výrobu (resp. některou její fázi) by mohlo jít jedině v případech, pokud by rostlina konopí byla sklizena a následně došlo k jejímu neoprávněnému zpracování v procesu, v němž by jako vstupní komponent byla dále upravována, a to buď do stavu způsobilého již ke spotřebě (marihuana), anebo k získání psychotropní látky tetrahydrokanabinolu (THC). Protože zákon požaduje, aby pachatel vyrobil takovou látku, bylo by možno případy, kdy pěstování rostliny konopí sice směřovalo k uskutečnění výroby, avšak z určitých důvodů k ní nedošlo, podle okolností posoudit jako pokus (§ 8 odst. 1 tr. zák., nyní § 21 odst. 1 tr. zákoníku), eventuálně přípravu (§ 7 odst. 1 tr. zák., nyní § 20 odst. 1 tr. zákoníku) trestného činu nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle § 187 tr. zák. (nyní nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 tr. zákoníku).“

S tímto právním názorem je usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 8. 2013, sp. zn. 7 Tdo 768/2013, v souladu, jen pokud jde obecně o posouzení přípravné fáze jednání obviněného. Nicméně z rozhodných skutkových zjištění v dané trestní věci, které se týká citované usnesení, vyplývá, že obviněný přechovával rovněž usušený rostlinný materiál, který je třeba považovat již za produkt výroby směřující k získání omamné a psychotropní látky (tj. marihuany nebo THC). V tomto směru lze shledat rozpor se závěry rozhodnutí publikovaného pod č. 18/2007 Sb. rozh. tr., neboť nebylo možné opomenout existenci usušeného rostlinného materiálu, který byl výsledkem zjevně proběhlé výrobní fáze ve shora vymezeném smyslu.

Rovněž je vhodné poukázat na závěry usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 12. 2012, sp. zn. 6 Tdo 1460/2012 (v podnětu nejvyššího státního zástupce nesprávně označeného sp. zn. 6 Tdo 1406/2012), z nichž se podává: „… v případě rostliny konopí se její sušení považuje za její zpracovávání … S ohledem na stadium sušení tedy připadalo v úvahu posoudit toto jednání nikoli jako trestný čin přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu podle § 284 odst. 1, odst. 4 tr. zákoníku, nýbrž jako dokonaný trestný čin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1, odst. 2 tr. zákoníku v případě, že proces sušení již byl naplněn, anebo jako pokus uvedeného trestného činu podle § 21 odst. 1 tr. zákoníku v případě, že k dokončení procesu sušení a k úpravě usušené rostliny ke spotřebě dosud nedošlo.“ Tento výňatek z odůvodnění podporuje závěr, že ve věci vedené u Nejvyššího soudu pod sp. zn. 7 Tdo 768/2013 nelze uvažovat o pouhé přípravě jako vývojovém stadiu trestného činu.

Pokud jde o další okruh odlišných právních názorů, senát Nejvyššího soudu se v usnesení ze dne 7. 8. 2013, sp. zn. 7 Tdo 768/2013, nezabýval důsledně tím, že konopí samo o sobě je omamnou látkou, resp. nevyvodil z této skutečnosti odpovídající právní závěry. V praxi Nejvyššího soudu lze z některých rozhodnutí dovodit přístup, který považuje již samotné pěstování rostliny konopí za určitých okolností za dokonaný trestný čin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a

psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1 tr. zákoníku, a to ve formě „přechovávání pro jiného“, případně „jiného opatření jinému“.

Tak např. Nejvyšší soud v usnesení ze dne 21. 10. 2009, sp. zn. 4 Tdo 917/2009, dovodil, že: „Pokud jde o užití konopí, resp. této omamné látky jako drogy, vyskytují se a jsou zneužívány na černém trhu především její dvě základní formy, a to marihuana a hašiš. Marihuana představuje název pro usušené květenství a horní lístky z konopí. Hašiš je pak konopná pryskyřice obvykle obsahující malý obsah květenství a drobných nečistot. … Jestliže konopí je samo o sobě existující omamnou látkou, pak jeho usušení představuje pouhou konzervaci omamné látky. Tedy na proces usušení květenství a horních lístků z konopí je třeba se dívat jako na způsob uchování, resp. konzervace vyprodukované rostliny v sušené formě pro její pozdější použití. Proto nemůže být tento proces ztotožňován s pojmem »výroba« omamné látky. Pokud jde o proces získávání pryskyřice z rostliny konopí, je nutno podotknout, že i pryskyřice z rostliny konopí je podle seznamu č. IV Jednotné úmluvy o omamných látkách, která tvoří mimo jiné přílohu č. 3 k zákonu č. 167/1998 Sb., sama o sobě omamnou látkou. Konopná pryskyřice je pak přirozeně obsažena v rostlině konopí.

Na její extrahování je třeba rovněž pohlížet jako na způsob uchování látek v ní obsažených pro další použití i po skončení přirozeného vegetačního cyklu rostliny. Navíc proces získávání konopné pryskyřice z rostlin i Jednotná úmluva o omamných látkách považuje za produkci konopné pryskyřice, nikoliv za výrobu, při níž by byla tato látka přeměněna v jinou látku – drogu. … Samotné pěstování rostliny konopí nelze ztotožňovat s pojmem »výroba« omamné nebo psychotropní látky podle ustanovení § 187 tr. zák. (nyní § 283 tr. zákoníku). Takovou činnost lze hodnotit jako nedovolené přechovávání omamné a psychotropní látky pro jiného, neboť konopí samo o sobě je omamnou látkou ve smyslu zákona o návykových látkách a obsahuje látku psychotropní. Pěstování, z biologického hlediska reprodukce, z hospodářského hlediska získávání rostliny konopí obsahující více než 0,3 % látek ze skupiny tetrahydrokanabinolů, bez povolení je shora uvedeným zvláštním zákonem č. 167/1998 Sb., o návykových látkách, zakázáno. … Vzhledem k tomu, že tato rostlina je sama o sobě omamnou látkou, existenci pěstovaných rostlin konopí v živném substrátu v moci konkrétní osoby lze pak považovat z občanskoprávního hlediska za jejich držbu, z hlediska správního práva za nakládání s omamnou látkou a z hlediska trestního zákona za přechovávání omamné látky. Neoprávněné pěstování rostlin konopí pro jiného bez ohledu na jejich množství je pak třeba považovat za opatření omamné látky jinému ve smyslu tohoto zákonného znaku uvedeného v ustanovení § 187 odst. 1 tr. zák. [nyní v ustanovení § 283 odst. 1 tr. zákoníku (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu publikované pod č. 18/2007 Sb. rozh. tr.)].“

Obdobně rozhodl Nejvyšší soud v usnesení ze dne 11. 3. 2009, sp. zn. 8 Tdo 186/2009, když se ztotožnil s použitou trestněprávní kvalifikací skutku spočívajícího v pěstování konopí jako dokonaného trestného činu podle § 187 odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. zák. [nyní podle § 283 odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. zákoníku].

Nejnověji pak Nejvyšší soud v usnesení ze dne 20. 2. 2013, sp. zn. 5 Tdo 812/2012, konstatoval: „Za přechovávání omamné látky pro jiného lze považovat i neoprávněné pěstování rostliny konopí pro jiného, pokud pachatel tuto rostlinu obhospodařuje např. zaléváním, udržováním světelných a tepelných podmínek k jejímu růstu a další péčí tak, aby mohla být sklizena a použita k předání v jakékoli podobě jiné osobě. Rostlina konopí (rod Cannabis) je totiž sama o sobě již omamnou látkou (podle přílohy č. 3 k zákonu č. 167/1998 Sb., o návykových látkách, ve znění pozdějších předpisů, kde jsou uvedeny omamné látky zařazené do seznamu IV podle Jednotné úmluvy o omamných látkách), takže k tomu, aby ji pachatel zmíněným způsobem přechovával pro jiného, není nutné, aby dále zpracovával tuto rostlinu např. sušením, lisováním příslušných částí rostliny a dalšími postupy, které by případně vedly k získání jiné drogy (marihuany či hašiše s obsahem delta-9-tetrahydrocannabinolu). Obviněný ovšem podle rozhodných skutkových zjištění přechovával pro jiného i psychotropní látku v podobě delta-9-tetrahydrocannabinolu (viz přílohu č. 4 k zákonu č.

167/1998 Sb., o návykových látkách, ve znění pozdějších předpisů, kde jsou uvedeny psychotropní látky zařazené do seznamu I podle Úmluvy o psychotropních látkách nebo podle rozhodnutí orgánů Evropských společenství), kterou obsahovala část již sklizených a usušených rostlin konopí."

K otázce pod písm. b) výše je třeba zdůraznit, že závěr vyplývající z usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 8. 2013, sp. zn. 7 Tdo 768/2013, je v rozporu s dosavadní praxí, podle níž je výroba omamných a psychotropních látek posuzována podle § 283 odst. 1 tr. zákoníku bez ohledu na skutečnost, zda takto vyrobená látka slouží pro vlastní potřebu výrobce (pachatele), nebo je určena pro další distribuci, resp. pro další osoby. Toto rozhodnutí se rozchází také s názorem uvedeným v respektovaném komentáři k trestnímu zákoníku (viz Šámal, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 2866).

Navíc posledně citované rozhodnutí zjevně opomíjí část skutkových zjištění, že v dané trestní věci si obviněný počínal zde popsaným způsobem s úmyslem další distribuce drogy. V této spojitosti lze poukázat na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 3. 2010, sp. zn. 8 Tdo 204/2010, v němž se přiléhavě uvádí: „Mělo-li být s rostlinou konopí nakládáno dále tak, aby byla užita k výrobě drogy, není z pohledu zákonných znaků § 187 tr. zák. (nyní § 283 tr. zákoníku) významné, zda byla určena k výrobě jen pro pěstitele rostliny konopí či i pro jiného. Tato skutečnost byla ale dozajista významná pro hodnocení stupně nebezpečnosti činu obviněných pro společnost."

Obdobně je možné zmínit usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 11. 2013, sp. zn. 7 Tdo 1154/2013 (tj. rozhodnutí téhož senátu, který učinil i odchylné rozhodnutí, jež bylo podnětem k zaujetí tohoto stanoviska), v němž se výstižně uvádí: „Trestný čin přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu podle § 284 odst. l tr. zákoníku spočívá v tom, že pachatel neoprávněně pro vlastní potřebu přechovává v množství větším než malém omamnou látku konopí, pryskyřici z konopí nebo psychotropní látku obsahující jakýkoli tetrahydrokanabinol, izomer nebo jeho stereochemickou variantu (THC). Trestný čin nedovoleného pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku podle § 285 odst. 1 tr. zákoníku spočívá v tom, že pachatel neoprávněně pro vlastní potřebu pěstuje v množství větším než malém rostlinu konopí. Aplikace žádného z citovaných ustanovení nepřichází v posuzované věci v úvahu již proto, že obvinění evidentně nepřechovávali omamnou nebo psychotropní látku ani nepěstovali rostlinu konopí »pro vlastní potřebu«, ale za účelem výroby omamné nebo psychotropní látky a její následné distribuce mezi jiné osoby. Jasně o tom svědčí velké množství pěstovaných a zpracovaných rostlin konopí, způsob jejich pěstování v technicky vyspěle zařízených velkopěstírnách a konec konců i okolnost, že podstatnou část produkce provozovaných velkopěstíren obvinění skutečně také prodali či darovali jiným osobám. Rozsah a způsob pěstování rostlin konopí očividně ukazuje na to, že tyto rostliny nebyly pěstovány k osobní potřebě obviněných, ale k uspokojování potřeb širšího okruhu zájemců z řad jiných osob."

S poukazem na právě popsanou dosavadní rozhodovací praxi tedy trestní kolegium Nejvyššího soudu uzavírá, že nemá důvodu odchylovat se od stávajících ustálených právních názorů vyjádřených ve shora citovaných rozhodnutích a že nepovažuje za správné usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 8. 2013, sp. zn. 7 Tdo 768/2013, jehož závěry jsou zčásti v rozporu s touto judikaturou. Proto trestní kolegium Nejvyššího soudu konstatuje, že neoprávněným vypěstováním rostliny konopí [§ 24 odst. 1 písm. a) zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách, ve znění pozdějších předpisů], která sama o sobě obsahuje konopí jako omamnou látku nyní ve smyslu přílohy č. 3 (seznamu č. 3 omamných látek) k nařízení vlády č. 463/2013 Sb., může pachatel naplnit zákonné znaky trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1 tr. zákoníku spočívající v tom, že „jinému opatří nebo pro jiného přechovává" omamnou látku. Tak tomu bude s ohledem na množství vypěstovaných rostlin (např. jde-li o jejich větší množství zjevně přesahující možnou osobní potřebu pachatele), způsob jejich pěstování (např. jde-li o tzv. velkopěstírnu, která umožňuje vypěstovat v určitém období velké množství rostlin a která předpokládá jejich další rychlé zpracování a distribuci jiným osobám) a na další okolnosti (např. na

zjištění, že pachatel vůbec neužívá drogy a pěstování rostlin konopí nemůže sloužit jeho vlastní potřebě).

Trestní kolegium Nejvyššího soudu nadále pokládá za správný právní názor, podle něhož samotné neoprávněné pěstování rostliny konopí nelze ztotožňovat s pojmem „výroba" omamné nebo psychotropní látky ve smyslu § 283 odst. 1 tr. zákoníku (viz rozhodnutí pod č. 18/2007 Sb. rozh. tr.). O výrobu, resp. některou její fázi, by mohlo jít pouze v případech, pokud by rostlina konopí byla sklizena a následně došlo k jejímu neoprávněnému zpracování v procesu, v němž by jako vstupní komponent byla dále upravována, a to buď do stavu způsobilého již ke spotřebě v podobě marihuany, anebo k získání psychotropní látky v podobě tetrahydrokanabinolu (THC), který je zařazen v příloze č. 4 (seznamu č. 4 psychotropních látek) k nařízení vlády č. 463/2013 Sb. Tato charakteristika pojmu „výroba" ve vztahu k omamné látce konopí je pak i v souladu s příslušnými ustanoveními Jednotné úmluvy o omamných látkách z roku 1961, která byla publikována jako vyhláška č. 47/1965 Sb., ve znění Protokolu o změnách Jednotné úmluvy o omamných látkách z roku 1961, který byl publikován jako sdělení č. 458/1991 Sb. (dále jen „Úmluva"). Podle čl. 1 odst. 1 písm. n) Úmluvy výraz „výroba" označuje všechny procesy, kromě produkce, jež umožňují získání omamných látek a zahrnuje rovněž čištění a přeměnu těchto látek v jiné drogy. Podle čl. 1 odst. 1 písm. t) Úmluvy výraz „produkce" znamená proces, který spočívá v získávání opia, listů koka, konopí a konopné pryskyřice z rostlin, které tyto plody obsahují. Z citovaných definic i z celého kontextu Úmluvy pak podle názoru trestního kolegia Nejvyššího soudu vyplývá, že pojem „produkce" je jen specifickým označením pro výrobu konopí a konopné pryskyřice jako omamné látky z již vypěstované rostliny konopí. Tomu ostatně nasvědčuje např. i ustanovení čl. 28 odst. 1 Úmluvy, které se zabývá kontrolou konopí a výslovně uvádí, že: „Jestliže Strana povolí pěstování rostliny konopí k výrobě konopí nebo konopné pryskyřice, uplatní systém kontroly uvedený v článku 23 pojednávajícím o kontrole opiového máku."

Výše uvedené závěry ohledně toho, kdy jde o výrobu v případě dalšího zpracování rostlin konopí, platí i tehdy, jestliže pachatel uskutečnil takovou výrobu pro vlastní potřebu a za tím účelem si opatřil nebo přechovával rostliny konopí; v tomto případě samotné opatření nebo přechovávání rostlin konopí je již pokusem trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 21 odst. 1 a § 283 odst. 1 tr. zákoníku, a nikoli jen přípravou ve smyslu § 20 odst. 1 tr. zákoníku. Ustanovení § 283 odst. 1 tr. zákoníku totiž v případě znaku „vyrobí" – na rozdíl od znaků „jinému opatří nebo pro jiného přechovává" – nerozlišuje, zda jde o výrobu pro vlastní potřebu pachatele či pro jinou osobu. Neoprávněná výroba je tudíž trestná bez ohledu na to, kdo ji provádí a komu je určen její výsledný produkt. Kdyby tomu tak nemělo být, nebyla by výroba drogy pro vlastní potřebu pachatele – paradoxně jako závažnější forma jednání – trestná vůbec, protože privilegované skutkové podstaty podle § 284 a § 285 tr. zákoníku se vztahují jen na přechovávání příslušných drog, rostlin a hub.

Pokus ve smyslu § 21 odst. 1 tr. zákoníku je zde odůvodněn tím, že pachatel již nakládá s předmětem použitelným k výrobě drogy (zejména pokud sklidí rostliny konopí, suší je atd.) a činí tak s úmyslem uskutečnit tuto výrobu, tj. vytvořit produkt odlišný od vstupních komponentů, takže jeho jednání už bezprostředně směřuje k dokonání trestného činu naplněním znaku spočívajícího ve „výrobě" omamné nebo psychotropní látky. Pokus je totiž jednáním, které bezprostředně směřuje k dokonání trestného činu a jehož se pachatel dopustil v úmyslu čin spáchat. Bezprostřednost směřování pachatele k výrobě omamné nebo psychotropní látky pak vyplývá ze skutečnosti, že pachatel už disponuje s rostlinou konopí, která sama o sobě obsahuje omamnou látku, přičemž rostlinu konopí pěstuje nebo ji má ve své moci za účelem jejího sklizení a dalšího zpracování, kterým hodlá dovršit již započatý proces výroby omamné nebo psychotropní látky a uskutečnit tak svůj úmysl k tomu směřující. Pachatel zde tedy používá prostředek (rostlinu konopí) k uskutečnění vlastního zločinného cíle (získání marihuany nebo THC). I když se to pachateli nepodaří a nestihne zpracovat všechny vypěstované rostliny konopí např. z důvodu zásahu policie, jde i v takovém případě ve vztahu k

nezpracovaným rostlinám z hlediska naplnění znaku „výroba“ o pokus trestného činu podle § 21 odst. 1 a § 283 odst. 1 tr. zákoníku. Je tomu tak proto, že vzdálenější stadia uskutečňování trestního činu jsou vůči stadiu bližšímu dokonání trestného činu v poměru subsidiarity, přičemž ustanovení o pokusu zahrnuje i přípravné jednání a v dokonaném činu je zahrnut pokus i přípravné jednání. Přípravou ve smyslu § 20 odst. 1 tr. zákoníku by mohlo být jen poněkud vzdálenější vytváření podmínek k výrobě ve shora uvedeném významu, např. pořizování vybavení tzv. pěstírny konopí (opatření zejména technických prostředků k osvětlení, vytápění, zavlažování a větrání, opatření zeminy k zasazení rostlin konopí) apod., jestliže nedošlo ani zčásti k pokusu ve výše vymezeném smyslu.

Neoprávněné vypěstování rostlin konopí nebo jejich přechovávání pro vlastní potřebu v množství větším než malém pak podle názoru trestního kolegia Nejvyššího soudu může být trestným činem přechovávání omamné nebo psychotropní látky a jedu podle § 284 odst. 1 tr. zákoníku nebo nedovoleného pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku podle § 285 odst. 1 tr. zákoníku jen tehdy, pokud pachatel dále nepoužije vypěstované rostliny k výrobě ve výše uvedeném smyslu nebo jestliže s ohledem na množství vypěstovaných rostlin, způsob jejich pěstování a na další okolnosti nelze dovodit, že je opatřil nebo přechovával pro jiného. Jak v této souvislosti správně zdůraznil nejvyšší státní zástupce ve svém podnětu, hraniční kritérium mezi trestným činem podle § 283 tr. zákoníku na straně jedné a trestnými činy podle § 284 a § 285 tr. zákoníku na straně druhé nespočívá ve faktickém stadiu, do něhož dospěl trestný čin pachatele, nýbrž ve způsobu zasažení objektu daného trestného činu, tj. zda jde o zásah do objektu ve vztahu i k dalším osobám (§ 283 tr. zákoníku), nebo ve vztahu jen k pachateli a jeho potřebám (§ 284 a § 285 tr. zákoníku).

Ze všech vyložených důvodů zaujalo trestní kolegium Nejvyššího soudu v zájmu jednotného rozhodování soudů stanovisko vyjádřené v jeho právních větách.

Poznámky pod čarou jsou v textu odkazovány následovně: >číslo<

>1< *Jestliže se v tomto i v některých dalších rozhodnutích odkazuje na seznamy omamných a psychotropních látek obsažené původně v přílohách k zákonu č. 167/1998 Sb., o návykových látkách, ve znění pozdějších předpisů, je třeba přihlédnout k tomu, že nyní s účinností od 1. 1. 2014 jsou tyto seznamy obsaženy v přílohách č. 1 až 8 k nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek.*